

MONIMUOTOISET ISTUTUKSET AMMATTIALAN LEHDISSÄ

Viherympäristö- ja Puutarha&Kauppa- lehden sisällön kartoitus

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Rakennetun ympäristö, Lepaa

kevät 2019

Maria Ronkainen

Rakennettu ympäristö
Lepaa

Tekijä	Maria Ronkainen	Vuosi 2019
Työn nimi	Monimuotoiset istutuksen ammattialan lehdissä. Viherympäristö- ja Puutarha&Kauppa- lehden sisällön kartoitus	
Työn ohjaaja	Riitta Ahokas	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon ja millä tavoin viheralan ammattilehdistössä, Viherympäristö- sekä Puutarha&Kauppalehdessä käsitellään monimuotoisia istutuksia. Nämä kaksi lehteä valikoituivat mukaan sen vuoksi, että niitä pidetään viheralan ammattilehtinä. Tavoitteena oli käydä läpi lehtiä ja kirjoittaa sen pohjalta mahdollisimman kattava katsaus aiheeseen. Tavoite on myös tuoda monimuotoisia istutuksia koskeva ja sitä vähänkään sivuava tieto näkyvämmiin esiin.

Monimuotoiset istutukset kiinnostavat ihmisiä ja ammatissa toimiessa voi havaita sen, että niitä voitaisiin käyttää viherrakentamisessa enemmänkin. Opinnäytetyö käsittelee myös luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavia asioita, kuten kaupungistumista, ilmastonmuutosta ja vieraslajeja.

Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä on käytetty media-analyysia. Kyseessä oli sisällön erittely. Lopputulos oli se, että Viherympäristö-lehdestä löytyi monimuotoisista istutuksista sekä niihin liittyvistä aiheista enemmän tietoa, kuin Puutarha&Kauppa-lehdestä.

Tämän tekemäni erittelyn perusteella lehdistön sisällössä vaikuttaisi olevan olemassa selkeä tietoa-avaruus, jonka perusteella lehtien olisi syytä kirjoittaa lisää yleistä tietoa monimuotoisista istutuksista.

Avainsanat luonnonkasvit, monimuotoiset istutukset, viheralan ammattijournalismi

Sivut 37 sivua, joista liitteitä 5 sivua

Degree programme in Landscape Design and Construction
Lepaa

Author	Maria Ronkainen	Year 2019
Subject	Diverse planting in the trade journals Content analysis of Viherympäristö and Puutarha&Kauppa.	
Supervisor	Riitta Ahokas	

ABSTRACT

The aim of the thesis was to find out how and in what way the diverse plantings and their implementation chains are dealt with in the in Viherympäristö and Puutarha&Kauppa the trade journals in landscape industry. These two magazines were selected because they are considered to be trade journals. The aim was to go through trade journals and write a comprehensive review of the subject. The goal was also to bring more versatile information about diverse plantings.

I wanted to get familiar with this subject, because diverse plantings Kiin-raise me and I am in my professional life, found it, that they should welcome can be used in landscaping more. The thesis also deals with issues affecting biodiversity, such as urbanization, climate change and alien species. Finnish vegetation is also under consideration.

The method applied in this thesis was the media analysis, and it was a content analysis.

The end result was that much more information was found in Viherympäristö journal about diverse studies and related topics than in the Puutarha&Kauppa journal. On the basis of this analysis, there seems to be a clear gap in the content of the journal, which would require journalists to write more general information about diverse plantings.

Keywords wild plants, diverse plantings, landscaping professional journalism

Pages 37 pages including appendices 5 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	MONIMUOTOISET ISTUTUKSET.....	2
2.1	Hyöty- ja koristekasvien käytön historiaa	3
2.2	Luonnonkasvien käyttö viherrakentamisessa	4
2.3	Suomalaisten asenteet	8
2.4	Kaupungistumisilmiö.....	9
2.4	Ilmastonmuutoksen vaikutus viheralueisiin	11
3	KASVILLISUUS VIHERALUEILLA.....	12
3.5	Suomalainen kasvillisuus.....	12
3.6	Vieraslajien problematiikka.....	14
4	MENETELMÄT	16
5.1	Menetelmänä sisällön erittely	17
5.2	Sisällön erittelyn asteikot	18
5.3	Toteutus	19
5	TULOKSET	19
5.1	Monimuotoisuus viher- ja puutarha alan alan ammattilehdissä.....	20
5.2	Analyysi monimuotoisuutta koskevien artikkelien sisällöstä	21
5.3	Analyysi aihetta läheisesti sivuavista artikkeleista	24
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
	LÄHTEET	30

Liitteet

Liite 1	Tarkastelun kohdelehdet
Liite 2	Artikkelien arviot
Liite 3	Artikkelien kirjoittajat ja nimet
Liite 4	Artikkelien sisältö

1 JOHDANTO

Monimuotoiset istutukset kiinnostavat ihmisiä ja ammatissa toimiessa voi havaita sen, että niitä voitaisiin käyttää viherrakentamisessa enemmänkin. Tämä aihe on viheralalle tärkeä, koska alalla tarvitaan lisää tietoa monimuotoisista istutuksista ja luonnon monimuotoisuuden kunnioittamisesta.

Luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteetti on tärkeä osa ekosysteemin toimintaa ja sen säilyminen on edellytys sille, että elämä jatkuu maapallolla. (Junnola 2017, 2). Siksi myös istutuksien rakentaminen ja säilyttäminen monimuotoisempaan on tärkeää yhä kovenevan kaupungistumisen ja rakentamisen paineissa.

Rikkakasveja ei ole olemassa. On vain kasveja, jotka kasvavat ihmisen mielestä väärässä paikassa. Istutusten monimuotoisuus lisää ympäristön viihtyisyyttä, eikä luontoa pidä kahlita liiaksi kitkemällä sieltä pois kaikki vähänkään villimpi.

Kasvit, joilla on sisua, ovat kiehtovia. Ne ovat sellaisia kasveja, jotka pysyvät laittamaan hiukan hanttiin hoitajalleen ja kestävät pohjoisen luonnon olosuhteita ympäri vuoden. Työssä pohditaan myös vieraslajien problematiikkaa. Milloin kasvi saa kansalaisuuden?

Puutarhakuluttajiin vaikuttavat heille suunnatut lehdet, joista vuosi toisensa jälkeen luetaan puutarhavinkit ja ammattialan kuulumiset. (Viista 2011, 1). Lehdet ovat myös oivallinen tapa lisätä ihmisten, niin kuluttajien, kuin alan ammattilaistenkin, sivistystä kasvien suhteen ja samalla tietoisuutta olennaisimmista ammattialaan liittyvistä asioista.

Tämän monimuotoisia istutuksia koskevan opinnäytetyöni tietoperusta pohjautuu ammattilehdistöstä saatavaan materiaaliin ja tietoon sekä näiden analysointiin.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon ja millä tavoin viheralan ammattilehdistössä, Viherympäristö- sekä Puutarha & Kauppa-lehdessä käsitellään monimuotoisia istutuksia ja niiden toteutusketjuja. Nämä kaksi lehteä valikoituivat mukaan sen vuoksi, että niitä pidetään nimenomaan viheralan ammattilehtinä.

Tavoitteena oli käydä läpi viheralan ammattilehtiä ja kirjoittaa sen pohjalta mahdollisimman kattava katsaus aiheeseen. Tavoite on myös tuoda monimuotoisia istutuksia koskeva- ja sitä vähänkään sivuava tieto näkyvämmiin esiin.

2 MONIMUOTOISET ISTUTUKSET

Tässä opinnäytetyössä monimuotoisilla istutuksilla tarkoitetaan istutuksia, joissa kasveja on käytetty monipuolisesti ja joissa on käytetty myös luonnonkasveja. Kyse on monilajisista istutuksista, joihin kuuluvat myös luonnonkasvit, mutta ei kuitenkaan haitallisia vieraslajeja. Luonnonkasveilla tarkoitetaan kaikkia sellaisia kasveja, jotka kasvavat alkuperältään luonnossa jossain päin maailmaa.

Toiselta nimeltään monimuotoisia istutuksia voisi kutsua dynaamisiksi istutuksiksi. Dynaamiset istutukset jäljittelevät luonnon kasviyhdyskuntia. (Taivassalo 2018, 2). Suunnitelluista kasviyhdyskunnista käytetään tällöin Suomessa nimitystä dynaamiset istutukset. (Taivassalo 2018, 19). Dynaamiset istutukset ovat varsin vapaamuotoisia. Dynaamisissa istutuksissa kasveilla ei ole tarkkoja paikkoja, vaan niiden annetaan levitä kasvu-paikalleen. (Taivassalo 2018, 19).

Monimuotoinen istutus perinteisessä istutussuunnittelussa tarkoittaa sitä, että kyseessä oleva istutus on monilajinen. (Taivassalo 2018, 15). Monilajisuus merkitsee sitä, että kasveja on käytetty monipuolisesti. Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan elollisen luonnon rikkautta. (Taivassalo 2018, 7). Luonnonmukaisella kasvillisuudella ei ole olemassa mitään yhtenäistä määrittelyä. (Tiainen 2011, 13). Määrittelyn puuttuessa luonnonmukaisuuden käsite saa tilaa pitää sisällään monenlaista, eikä välttämättä olekaan enää niin yksiselitteistä, mikä on luonnonmukaista.

Kaikki ne luonnonvaraiset lajit, jotka metsissä, kedoilla, niityillä, soilla ja rannoilla sekä vesistöissä jalostamattomina kasvavat, ovat luonnonkasveja. (Rasimus 1996, 11). Luonnonkasvit ovat olennainen osa alkuperäistä, villiä ja vapaata luontoamme ja vaikka ne ovat osin alkuperäisiä, mukana on myös tulokaslajeja. Kasvistoihin kuuluu aina kaksi osaa, alkuperäiset lajit ja tulokaslajit. Luonnonkasvien tulee kasvaa alueella alkuperäisinä, eikä levinneenä tuontikasvillisuutena.

Luonnonmukaisuuden termiä käytetään vaihtelevasti ja sillä tarkoitetaan usein viheralueelle haluttua visuaalista ulkonäköä, kuten kukkivaa niittyä. (Kärkkäinen 1994, 2). Luonnonmukaisuus on kuitenkin paljon muutakin, kuin vain kasvillisuuden visuaalinen puoli. Kauneus voi silti olla lisämotiivi luonnon säilyttämiselle, vaikka se ei sinällään vielä riitä ainoaksi syyksi säilyttää jokin alue.

Kotimainen lajisto ja yhtenäiset kasvillisuusalueet sekä biotoopit kuuluvat luonnonmukaisiin viheralueisiin. (Tiainen 2011, 13). Luonnonmukaisuus ja monimuotoisuus saavutetaan parhaimmin, kun käytetään istutuksissa luonnonvaraisia kasveja. Sitäkin voisi suunnitelmassa miettiä, kuinka voidaan turvata ravintokasveja pölyttäjille.

Elinympäristömme on jatkuvassa muutoksessa ja myös monimuotoisuus heikkenee. Elinympäristöjen monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttaa luonnollisten lajistonmuutosten lisäksi eniten väestönkasvu, kaupungistuminen, energian tuotannon ja kulutuksen ympäristövaikutukset, päästöt ja maankäytön muutokset, jotka tapahtuvat ihmisen vaikutuksesta. (Parkkinen 2013, 8).

Puutarha on jo kadotetun paratiisin maanpäällinen vastine ja puutarhan rajoitetussa tilassa ihminen toteuttaa omaa unelmaansa yhteydestä luontoon. (Kreuter 1991, 10). Ihmisen sisään on rakennettu kaipuu paratiisiin, joka on katkennut kauan sitten. Tätä sisäistä kaipuutaan ihminen sitten toteuttaa rakentamalla puutarhoja.

2.1 Hyöty- ja koristekasvien käytön historiaa

Puutarhakulttuuri on saanut alkunsa niinkin kaukaa, kuin antiikin puutarhataiteesta, mistä se on kehittynyt eri aikakausien tyyliuuntausten kautta tähän päivään. (Taivassalo 2018, 10). Kaiken takana, kaukana menneisyydessä vaikuttaa antiikki, mutta aikojen saatossa tyyleihin on tullut paljon muutoksia.

Harva asutus, maaperän karuus ja syrjäinen sijainti olivat pitkään esteinä koristekasvien viljelylle Suomessa ja varhaisemmista koristekasvitarhoista on säilynyt tietoa vain niukasti. (Kivi 1991, 9). Tiedon vähäisyys aiheuttaa sen, että jää vain arvailujen varaan se, millaista viljely on ollut aiemmin ja mitä kasveja on ollut viljelyssä.

Munkkien ja nunnien hoidossa olevat luostarit olivat varhaisempia paikkoja, joissa kasvien viljelyssä oltiin hiukan edistyneempiä ja sieltä viljely sitten levisi muualle maahan. Kovin vanhoja tietoja luonnonkasvien käytöstä puutarhakasveina ei kirjallisuudessa ole, mutta yleisemmin niitä tiedetään käytetyn ainakin jo 1800-luvulta alkaen. (Alanko 1998, 13). Luonnonkasvit siis eivät siirtyneet yleiseen käyttöön vielä kovin varhaisessa vaiheessa, vaan kesti aikansa ennen, kuin kehitys eteni ja kasveja alettiin käyttämään hiukan laajemmassa mittakaavassa.

Tosin jo vuonna 1673 Turun akatemian professori Elias Tillandz julkaisi luettelon Turun seudulla kasvavista luonnonvaraisista ja viljellyistä kasveista. (Alanko 1998, 13). Luettelo on yksi varhaisempia kirjallisia tuotoksia, mitä luonnonkasvien viljelystä on jäänyt jäljelle myöhemmille sukupolville. Silloin elettiin jo sitä aikaa, kun puutarhanhoidon historia oli Suomessa jo alkanut.

1600-luvulla kaupunkien varakas porvaristo ryhtyi viljelemään viinimarjaa ynnä muuta hyötykasvia omissa kasvitarhoissaan. (Kivi 1991, 9). Tällöin oltiin jo päästy siihen vaiheeseen, että haluttiin hyödyntää niitä kasveja, joista oli jotain hyötyä. Oltiin huomattu, että osa kasveista on sellaisia, et-

tä niistä saattaa olla muutakin hyötyä, kuin pelkkänä luonnon kaunistuksena oleminen.

Luonnonmukainen viherrakentaminen on kiinnostanut ihmisiä jo kauan ennen nykyaikaakin. Jo 1700-luvulla ihmisten iloksi suunniteltiin vapaa-muotoisia, luonnollisia puistoalueita, vesiaiheita ja luonnontilaisia metsikköjä. (Tiainen 2011, 2). 1700- ja 1800-luvuilla kaupunkisuunnittelussa keskityttiin kuitenkin lähinnä kaupunkien rakenteen suunnitteluun, jolloin kasvillisuus jäi pienempään rooliin. (Taivassalo 2018, 1)

1800-luvulla rakennettiin Helsinkiin Esplanadi, Kaisaniemi ja Kaivopuisto, mutta tuolloin elettiin aikaa, jolloin käytössä oli paljon ulkomaisia tuontikasveja. (Kivi 1991, 13). Ulkomaisten kasvien käyttö julkisissa puistoissa ei välttämättä ollut kovin hyvä idea, eivätkä kaikki käyttöön otetut kasvit näin ollen pärjänneet. Toisaalta tuolloin myös kokeiltiin ansiokkaasti uusia puutarhalajeja, joista monet täydentävät tänä päivänä puutarhakasvivalikoimaamme. Kasvin alkuperähän ei ole arvo sinänsä, vaan myös ulkomaisissa kasveissa voi olla arvokkaita lajeja tai lajikkeita.

1900-luvulla luonnonkasvien hyötykäyttö lisääntyi erityisesti jatkosodan aikaan, kun elintarvikkeita, mausteita ja nautintoaineita ei ollut saatavilla niin paljoa. (Kivi 1991, 11). Sota aiheutti sen, että kasvit pääsivät taas uuteen arvoon ja niitä ehkä arvostettiin hiukan enemmän. Istutussuunnittelun kehittyessä 1900-luvulla istutusten ulkonäkö jäi toissijaiseksi asiaksi ja istutusten tarkoitus ja toiminnallisuus nousivat keskiöön. (Taivassalo 2018, 16). Istutusten tavoitteena 1970-luvulla tultaessa oli jo ekologisuus. (Taivassalo 2018, 16).

”Puistoja suunniteltaessa olisi koetettava saada niihin niin paljon vaihtelua, kuin suinkin mahdollista. Kuinka väsyttäviltä näyttävätkään puistikot, missä kaikki on säännöllistä, missä puut ovat istutetut suoriin riveihin ja kaikki ruohokentät ovat samanlaisia. Aina vain yhtä ja samaa yhtä ja samaa tehtyä kauneutta- aivan toisin on luonnossa. Ei ole kahta samanlaista paikkaa, ei kahta samanlaista maisemaa” (Parikka 1917, 40).

Näin toteaa Matti Parikka sata vuotta vanhassa teoksessaan Luonnonkasvit kotien kaunistuksena.

2.2 Luonnonkasvien käyttö viherrakentamisessa

Erityisesti Keski-Euroopassa on taajamien laajentumisen myötä kaavoitettavien ja kunnostettavien puistojen määrä lisääntynyt, mikä on johtanut luonnonmukaisten viheralueiden perustamiseen. (Hirsimäki 1985). Tavoitteena on tällöin ollut taloudellinen säästäminen ja myös viheralueiden hoidon vähentäminen.

Suomen oloissa puiston on koettu olevan tavallaan eräänlainen luonnon ja rakennetun ympäristön välimuoto. Suomessa on kukoistanut ajatus

puiston sijainnista rakennusten ja metsän välissä. (Pehkonen 1994, 3). Puiston on haluttu olevan jonkinlainen puskurivyöhyke asutuksen ja metsän välissä. Siitä syystä eniten luonnonmukaisia viheralueita sijoittuukin kaupunkien reuna-alueille. (Tiainen 2011, 3). Viheralueita on nykyisellään paljon sellaisilla alueilla, jotka ovat syystä tai toisesta jääneet kaupunkien rakentamiselta suojaan.

Luonnonmukaisen puutarhan periaatteita on luonnon monimuotoisuuden lisääminen puutarhassa. (Alanko ja Kahiluoto 2004, 18). Luonnonkasvien käyttö viherrakentamisessa on kestävin mahdollista viherrakentamista kasvillisuuden käytön osalta, mutta toisaalta jalostustyöllä on saatu kehitettyä kasvitaudeille ja tuholaisille vastustuskykyisiä kasvilajikkeita. Luonnonkasvien käyttö samalla sekä säilyttää alkuperäistä luontoa, että tarjoaa kasveille parhaimmat mahdolliset kasvuolosuhteet ja kasvit myös ovat niitä, jotka alueella viihtyvät.

Luonnonmukaisuutta ja monipuolisuutta saadaan ryhmittelemällä kasvit oikein, kuten esimerkiksi puut ja pensaat istutetaan puutarhan laidalle tiheiksi, monilajisiksi kasvustoiksi. (Alanko ja Kahiluoto 2004, 19). Monilajisuus on osa luonnonmukaista puutarhaa.

Viheralueilla kannattaa suosia kukkivia ja marjovia pensaita, jotka antavat eläimille suojaa ja tarjoavat niille ravintoa (Alanko ja Kahiluoto 2004, 19-20). Eläimetkin on hyvä huomioida viheralueita rakennettaessa. Pensaiden alla viihtyvät erinomaisesti monet varjoperennat, peittokasvit, luonnonkasvit ja sipulikasvit. (Alanko ja Kahiluoto 2004, 20). Maamme luonnonvaraiset kasvit ovat aina muodostaneet osan viheralueiden kasvistosta. (Kivi 1991, 5). Viheralueilla on käytetty erityisesti niitä luonnonvaraisia kasveja, jotka ovat näyttävän näköisiä, mutta muitakin alueelle sopivia kasveja voidaan käyttää.

Kasvillisuutta voidaan täydentää luonnonkasvien lisäksi niillä kasveilla, jotka sopivat kasvupaikkavaatimuksiin. (Junnola 2017, 4. Kaikkien kasvien ei välttämättä tarvitse olla alkuperältään juuri luonnonkasveja, vaan muitakin voidaan tuki käyttää. Esimerkiksi nurmialueita pienentämällä sekä korvaamalla yksilajiset massaistutukset monilajisiksi ja ekologian oppeja mukaileviksi dynaamisiksi istutuksiksi, voidaan rakennettuun ympäristöön tuoda myös luonnon monimuotoisuutta tukevia viheralueita. (Taivassalo 2018, 2).

Kestävällä tavalla tapahtuva ympäristörakentaminen suosii kasvillisuudessa luonnonkasveja sekä suomalaisia perinnelajeja ja -kantoja, jotka ovat tottuneet Suomessa vallitseviin ja täällä vaihteleviin sääolosuhteisiin. (Junnola 2017, 18). Tällaiset kasvit sopivat ympäristöömme ja kestävät luontoomme kuuluvia olosuhteita.

Kasvillisuus, joka alueella jo on olemassa, on hyvä säästää edes osittain ja ottaa mahdollisuuksien mukaan osaksi uutta viherrakentamista. Par-

haimmillaan luonnonmukainen viherrakentaminen täydentää jo hyväksi havaittuja viherrakentamisen keinoja esimerkiksi silloin, kun kaavoitetulla alueella on jo valmiiksi käyttökelpoisia valmiita luonnon kasvillisuusalueita, jota voidaan yksinkertaisin keinoin ottaa puistokäyttöön. (Kivi 1991, 18).

Keskeinen lähtökohta luonnonmukaiselle suunnittelulle on alueella alkuperäisenä jo oleva maisemarakenne, kun otetaan huomioon alkuperäiset luonnonolot ja pyritään välttämään niiden muuttamista. (Tiainen 2011, 3). Maisemarakenne määrää sitä, millaiseksi rakentamisen alla oleva maisema lopulta muovautuu.

Täysin muuttumattomana alkuperäinen maisema ei välttämättä säily, mutta mitä enemmän sitä on mahdollista säilyttää, sitä parempi. Maisemarakenne pitää sisällään maaperän, kallioperän, veden, ilmaston, elollisen luonnon ja kulttuurisysteemin eli kaikki ihmisen kehittämät ympäristöt. (Tiainen 2011, 3).

Luonnollinen ja samalla myös ekologisesti kestävä lopputulos saavutetaan monipuolisilla ja helppohoitoisilla kasveilla. (Tiainen 2011, 13). Mitä monipuolisemmin kasveja käytetään, sitä monimuotoisempia istutuksista saadaan ja parhaimmillaan myös osa alkuperäistä luontoa säilyy.

On turhaa tuhlaa resursseja kasveihin, jotka ovat vaikeahoitoisia tai eksoottisia, eivätkä sopeudu maamme olosuhteisiin, maaperään ja ilmastoon. Uusien kasvien joukossa esiintyy aina sellaisia kasveja, jotka eivät ilmasto- tai muista syystä kykene luonnossamme kasvamaan. Nämä kasvit voisi jättää huomiotta ja olla ottamatta niitä mukaan uusia istutuksia suunniteltaessa.

Harvat meistä ovat valmiita antamaan omaisuutensa vain kasvaa ja villiintyä. (Druse ja Roach, 1994, 9). Kuitenkin näin on hyvä toimia, jos haluaa luonnonmukaisen puutarhan. Villiintymisen ei välttämättä tarvitse olla totaalisen holtitonta, vaan sitä voidaan pitää myös aisoissa hallitulla hoitamisella.

Niin sanottuihin rikkakasveihin ei ole mitään syytä suhtautua vihamielisesti, sillä niilläkin on paikkansa luonnossa, koska luontohan ei siedä avoimia paikkoja, vaan kasvien tehtävä on peittää sellaiset paikat mahdollisimman nopeasti. (Alanko ja Kahila 2004, 13). Rikkakasvi on vain ja ainoastaan sellainen kasvi, joka kasvaa ihmisen mielestä väärässä paikassa.

Ehkäpä ihmisen olisi syytä muuttaa omaa käsitystään siitä, mikä on esteettistä ja ymmärtää, että villinä kasvava kasvikin voi tosiasiallisesti olla kaunis. Tämä vaatisi asennemuutosta ja sen olisi hyvä lähteä jo alan ammattilaisista. Luonnossa ei oikeastaan ole olemassa mitään rikkakasveja,

vaan rikkakasvit ovat rakennetun ympäristön tuoma nimike. (Taivassalo 2018, 7).

Kestävät ja kotimaiset kasvit eivät edes tarvitse niin paljoa hoitoa, jolloin hoitokustannuksissakin säästetään. Useat kukkakasvit voivat hyvin vain auringossa. (Martinsson 2004, 21). Luonnonkasvit kestävät sääolosuhteita, eivätkä välttämättä taltu tautien edessä. Yksipuolista kasvivalikoimaa käyttämällä on aina olemassa tuholaisriski. (Kivi 1991, 17). Kuitenkin tau-deilla ja tuholaisillakin on paikkansa puutarhassa, kunhan niiden kannat pysyvät hallinnassa.

Niitä ei tarvitse ylihoitaa, kuten toisia jalostetumpia kasvilajeja, joten siksi ne voivat myös saada suosiota. Kun otamme huomioon paikalliset kasvuolot kasveja valitessa, viihtyvät kasvit paremmin ja silloin niiden hoidon tarvekin on vähäistä. (Alanko ja Kahila 2004, 6). Paikallisten olosuhteiden huomioiminen on viisasta ja samalla on hyvä valikoida mukaan niitäkin kasveja, joita alueella jo kasvaa.

Luonnonmukaisilla viheralueilla vältetään viivasuoria käytäviä, kukkapenkkejä ja siisteysintoilua, mutta puutarha on silti hyvän näköinen ympäri vuoden. (Alanko ja Kahila 2004, 14). Onhan se hienoa, jos puutarha on siisti, mutta ylisiisti sen ei tarvitse olla. Toisaalta monimuotoinen istutuskin voi olla yhtä hyvin geometrisesti muotoiltu ja sisältää kukkaistutuksia. Kyseessä on tyyliasia.

Luonnossakaan kukaan ei hoida kasveja, vaan ne kukoistavat siitä huolimatta vuodesta toiseen, joten samoin on luonnonmukaisessa puutarhassa, jossa kasvit on kerran valittu olosuhteiden mukaan, jolloin ne eivät välttämättä enää hoitoa kaipaa. (Alanko ja Kahila 2004, 15). Jonkin verran hoidolle voi olla tarvetta, mutta osa kasveista ei tosiaan enää kaipaa min-käänlaista hoitoa.

Se vaihtoehto, että jättäisi osan viheralueesta luonnonkasvillisuudelle ja antaisi sen kehittyä ilman jatkuvaa hoitoa, on kiehtova ajatus ainakin jos-sain määrin. Tällöin olisi kuitenkin pidettävä huolta, että alueella ei kasvaisi aggressiivisesti leviäviä vieraslajeja. Esimerkiksi niityt tarvitsevat säännöllisesti ihmisen hoitoa.

Se, että osan viheralueista jättäisi hoidotta, edesauttaisi luonnon monimuotoisuuden kehittymistä, mutta myös parantaisi ihmisen terveyttä, onhan niin, että lapsen immuunipuolustus parantuu, jos lapsi leikkii luonnonmukaisissa paikoissa kosketuksissa maahan ja luonnonkasveihin.

Kuva 1. Kissankello. Pudasjärvi, Jonku, Saijala.

2.3 Suomalaisen asenteet

Yleisesti ottaen suomalaiset arvostavat hyvinkin paljon luontoa ja mielihoidutkimuksissa ja yleisessä keskustelussa esimerkiksi ympäristönsuojelu nousee esiin yleisesti hyväksyttynä ihanteena. (Saarinen ja von Freymann 2013, 7). Ihminen kokee luonnon yleisesti ottaen itselleen tärkeänä, eikä pidä siitä, jos luontoarvot joutuvat uhatuksi. Luonnon monimuotoisuuden ollessa uhattuna pyrimmekin kehittämään tavalla tai toisella erilaisia keinoja luonnon suojelemiseksi ja säilyttämiseksi. (Taivassalo 2018, 1).

Käytännön elämän toiminnoissa ihanteet vain eivät aina toteudu jokaisen ihmisen osalta. Ympäristön kestävyudessa on ennen muuta kyse nimenomaan oikeudenmukaisuudesta ja siitä minkälaisena haluamme jättää maapallon tuleville sukupolville. (Saarinen ja von Freymann 2013, 8). Sitä olisi itse kunkin syytä miettiä päivittäisessä elämässään ja toimissaan. Ei

ole oikein, että tuhoamme luontoa niin paljon, ettei siitä säästy mitään seuraaville sukupolville.

2.4 Kaupungistumisilmiö

Kaupungistumisilmiö on luonut aivan uusia haasteita ihmiskunnalle. (Saarinen ja von Feymann 2013, 3). Suomessa kaupungistuminen alkoi jo niin-kin varhain kuin keskiajalla. Kaupunki on ihmisen luontainen asuinpaikka, sillä ihminen on hyvin sosiaalinen laji ja muodostaa mielellään tiiviitä yhteiskuntia, jonka erilaiset toiminnot palvelevat kaikkia sen jäseniä. (Tolvanen 2002, 8). Hakeutuminen kaupunkiin on nykykehitykselle tyypillistä. Usein syynä on muutto työn tai opintojen perässä.

Kaupunkiluontoa ovat kaupungissa tai sen lähellä sijaitsevat puistot, metsät, rannat, niityt ja muut paikat, joissa on mahdollista kokea luonnon läsnäolo. (Faehnle 2009, 83). Kaupunkiluontoa ovat käytännössä kaikki kaupungissa sijaitsevat viheralueet. Kaupungeissa oleva kasvillisuus koostuu rakentamiselta säilyneistä viheralueista, suunnitelluista viheralueista sekä spontaanisti ilmaantuneista kasveista. (Taivassalo 2018, 6). Kaupungeissa on siis hiukan eri tyyppisiä viheralueita. Kaupunkien tiivistyessä niissä sijaitsevat viheralueet saattavat sirpaloitua, jolloin jäljelle jäävien viheralueiden ja erityisesti niissä käytettyjen kasvilajistojen merkitys luonnon monimuotoisuuden tukemiseksi on entistäkin tärkeämpää. (Taivassalo 2018, 1).

Tällä hetkellä biodiversiteetin suurin uhka ilmastonmuutoksen lisäksi on ihmiskunnan itse sille aiheuttamat uhat, joita ovat esimerkiksi maankäyttömuutosten aiheuttamat, kuten elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen. (Junnola 2017, 2). Lisääntynyt maankäyttö on johtanut siihen, että rakentamisen alle jää kasvillisuutta ja sitä myöten kasvien elintila myös muuttuu ja kapenee. Kaupungistuminen uhkaa luonnon monimuotoisuutta ja luontoalueiden tuottamia ekosysteemipalveluita eli ihmisten saamia hyötyjä luonnosta. (Yli-Pelkonen 2009, 73).

Kaupunkiympäristön monimuotoisuuden lisääminen, luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen ja ympäristöön kohdistuvan hoidon vähentäminen ovat keskeisiä tavoitteita luonnonmukaisessa viheraluesuunnittelussa. (Tiainen 2011, 3). Siinä missä kaupungistuminen etenee, myös kaupungeissa olevien viheralueiden määrä kasvaa. Kaupunkikasvillisuuden määrällä voidaan tukea luonnon monimuotoisuutta, mutta viheralueiden pientyessä suurempaan merkitykseen nousee käytössä oleva kasvilajiston monimuotoisuus. (Taivassalo 2018, 9).

Urbaaniin ympäristöön sopivat tietysti parhaiten urbaanit puistot. Urbaniin viheralueiden kasvillisuussuunnittelun merkitys korostuu samalla, kun kaupungit kasvavat ja tiivistyvät. (Karilas 2018, 4). Pitkälle urbanisoituneita kaupunkilaisia, jotka ovat sopeutuneet rakennettuun ympäris-

töön varsin hyvin, on kuitenkin melko vähän. (Tyrväinen ja Korpela 2009, 67).

Kaupunkiluontoa on tutkittu melko vähän ja perinteisesti vain kaupungeissa tavatut harvinaisuudet on koettu kiinnostaviksi, joten biologeja ovat kiinnostaneet lähinnä kaupunkien liepeillä sijaitsevat luonnonympäristöt, joiden lajistosta on tehty perusteellisiakin selvityksiä. (Tolvanen 2002, 8).

Kuitenkin luonto ottaa tilansa myös kaupungissa muovaten ihmisen rakentamaa ympäristöä. Kaupungistumisen myötä ihminen valitettavasti varsin usein etäännyy yhä kauemmas luonnosta ja tällöin ihmisen luontosuhde kapenee. Vaikka suunnittelijat kouluttautuvat ammattiinsa mahdollisimman ajantasaisen tiedon varassa, voi olla, että hekin ovat sen verran vieraantuneita luonnosta, että eivät ymmärrä hyödyntää työssään luonnonkasveja.

Tästä huolimatta luonnonsuojelu ja luontoarvot voivat olla lähellä kaupunkilaisenkin sydäntä, koska iso osa ihmisistä viihtyy luonnossa ja kaipaa luontoon myös asuessaan kaupungissa. Ihminen ylläpitää kaupunkiympäristöä rajoittamalla muiden eliölajien elämää, mutta luontoa ei voi kokonaan nujertaa edes kaupungissa. (Tolvanen 2002, 19). Luonto on aina lopulta pohjimmiltaan vapaa ja kahlitsematon.

Kasveja ei voi pitää kaupunkilaisina tai maalaisina, eikä niillä varsinaisesti ole mitään kansallisuuttakaan, vaan kasvit kasvavat paikoissa, joihin ne sattuvat leviämään, mutta ne viihtyvät vain, jos kasvuolosuhteet ja ilmastot ovat sopivia. (Tolvanen 2002, 9). Kasvit ovat siinä mielessä vapaita, että niillä ei ole asuinpaikkansa suhteen muita rajoja kuin se mitä ne vaativat olosuhteilta.

Nykykaikaisen ihmisen luonnontuntemus on useimmiten melko heikkoa, siitä huolimatta, että kaupungeissakin on kuitenkin suuri valikoima erilaisia kasveja ja muita luonnonilmiöitä, joiden kautta luonto voi tulla lähelle kaupungissakin. (Tolvanen 2002, 9). Se on surullista, mutta väistämätöntä sen kehityksen rinnalla, että yhteiskunnat kaupungistuvat, jolloin ihmisenkin vieraantuu entistä enemmän luonnosta ja samalla myös alkupe-
räisestä luontosuhteestaan.

Kaupungeissa voi olla yli tuhat putkilokasvia –kukkakasvia ja sanikkaista ja niiden lisäksi vielä istutuksissa kasvatettavat erilaiset koristekasvit. (Tolvanen 2002, 9). Kaupunkien luontokin voi siis rakentamisesta huolimatta olla kokonaisuudessaan lopulta melkoisen rikas ja pitää sisällään varsin monipuolisia ilmiöitä.

Kaupunkiekologisten tutkimustulosten perusteella on osoitettu, miten vaihteleva ja rikas kaupunkien luonto voi olla, jos sitä vain osataan hoitaa oikein. (Kivi 1991, 18). Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ekologisen

monipuolisuuden säilyttäminen ei välttämättä edellytä luonnon alueiden suojelua, vaan soveliaita hoitomenetelmiä. (Kivi 1991, 18). Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi niin sanotun hallitun hoitamattomuuden periaatetta ja luonnonlaikkujen jättämistä muokattujen ympäristöjen lomaan. (Kivi 1991, 18). Hoitamaton luonto voi olla hyvinkin kaunis ja näyttävän näköinen.

Saastuneimmilla kaupunkialueilla on käytettävä pölyä ja ilmansaasteita kestäviä puu- ja pensaslajeja, jolloin intensiivinen hoito on välttämätöntä, jotta kasvit pysyvät terveisinä stressaavassa ympäristössä. (Tolvanen 2002, 14). Kulutuspainne voi kaupunkialueilla olla hyvinkin kova ja se merkitsee sitä, että kasvit joutuvat koville.

Kaupunkikasvien kasvuun vaikuttaa niiden juuristoon kohdistuvat tekijät. Kaupungeissa on usein paljon kovia pintoja, joiden läpäisemättömyys hankaloittaa kasviston juuriston leviämistä. (Taivassalo 2018, 7). Jalankulkijoitakin voi olla suurikin määrä, mikä johtaa maan tallautumiseen sen lisäksi, että autoilu katuineen vie paljon tilaa. Tämä tarkoittaa erityisvaatimuksia kasvilajeille ja istutusmenetelmille.

Ihminen on muokannut luontoa useissa kaupungeissa jo vuosisatojen ajan, mikä on johtanut siihen, että maaston muovaaminen ja rakentaminen ovat tuhonneet joitain lajeilta elinympäristöjä, mutta toisaalta se on voinut luoda elinmahdollisuuksia toisille lajeille. (Tolvanen 2002, 14). Perinteisesti kaupungit ovat olleet alueita, joilla rakentaminen kasvaa ja samalla elinympäristöt kokevat muutoksia.

Ihmisen toiminta kasvillisuuden parissa saattaa myös vaikeuttaa jo olemassa olevia olosuhteita. (Kiander 2017, 5) Ihmisen tarpeet eivät aina vastaa kasvillisuuden tarpeita. Puilta edellytetään ihmisen toimesta oikeanlaista, kyseiseen paikkaan soveltuvaa kokoa ja muotoa. (Kiander 2017, 5) Tämä tarkoittaa sitä, että puita käsitellään. Sille tehdään hoitoleikkauksia, muotoillaan ja muovataan, jolloin toimenpide on aina rasite puulle. (Kiander 2017, 5)

Monipuolisimmillaan lajisto on tavallisesti vanhoissa kaupunkikortteleissa, joissa on säilynyt vanhoja rakennuksia ja joiden tontit ovat suuria. Tällaisilla alueilla kasveilla on enemmän suojaista elintilaa, missä ne voivat kasvaa. Jos kaupunki syystä tai toisesta jäisi asumattomaksi, se johtaisi siihen, että luonto ottaisi välittömästi vallan. (Tolvanen 2002, 19-20). Luonto rapauttaisi rakenteita vähitellen ja kasvillisuus pääsisi leviämään holtittomasti.

2.5 Ilmastonmuutoksen vaikutus viheralueisiin

Ilmastonmuutos on tulevaisuuden suurin uhkatekijä. Ilmaston lämpeneminen tulee muuttamaan maapallon ekosysteemejä ja koko elinympäristöämme dramaattisesti. (Yli-Pelkonen 2009, 73). Luonnonmukaisessa ja

monimuotoisuutta kunnioittavassa viheraluesuunnittelussa otetaan huomioon myös ilmastomuutoksen vaikutukset.

Kestävän kehityksen mukainen kaupunkisuunnittelu tähtää tällä hetkellä tiiviiseen kaupunkirakenteeseen, jossa otetaan huomioon myös ilmastomuutoksen myötä kasvaneet vaatimukset vähentää kasvihuonekaasuja. (Saarinen ja von Freymann 2013, 3). Pyrkimys vähentää kasvihuonekaasuja on väistämätön osa nykyistä kehitystä.

Suomessa kasvien levinnäisyysalueissa on jo tapahtunut muutoksia ilmaston lämpenemisestä johtuen ja ilmaston lämmetessä Suomessa havumetsävyöhyke siirtyy 400-500 kilometriä pohjoisemmaksi nykyisestä, jolloin lehtipuut yleistyvät koko maassa. (Yli-Pelkonen 2009, 77). Tämä tulee muuttamaan merkittävästi kasvien kasvuolosuhteita ja viheralueiden rakennetta.

Kaikesta huolimatta on syytä uskoa, että myös Suomen keskilämpötila tulee nousemaan ja sitä myöten sadanta lisääntymään. Se tulee tuomaan mukanaan myös uusia kasvintuhoojia ja sillä tulee olemaan vaikutuksensa vieraslajeihin.

3 KASVILLISUUS VIHERALUEILLA

3.1 Suomalainen kasvillisuus

Tärkeässä osassa luonnon jatkuvia toimintoja ovat kasvit, jotka kasvavat ryhminä omissa biotoopeissaan muodostaen samalla kasviyhdyskuntia. (Taivassalo 2018, 1). Luonnossa kasvien kasvupaikat valikoituvat niiden ekologisten vaatimusten mukaan ja siksi erilaisille paikoille myös muodostuu erilainen kasvillisuus. (Tolvanen 2005, 46). Kasvillisuus kertoo aina viestiä kasvupaikkansa ekologisista tekijöistä.

Erilaisiin ympäristöihin sopeutuneet kasvit leviävät niille parhaiten sopivaan kasvupaikkaan maaperän koostumuksen, valon, varjon sekä veden määrän mukaan. (Taivassalo 2018, 1). Suomen oloissa kasvillisuus joutuu sopeutumaan talviseen lumeen, kylmyyteen ja routivaan maahan, mutta onneksi on kasveja, jotka kestävät kaiken tämän.

Erikoistumalla kasvupaikkavaatimuksiltaan erilaisiin elinympäristöihin eli habitaatteihin eri lajit ovat levinneet kasvupaikoille, jotka ovat niille suotuisia muodostaen erilaisia kasviyhdistelmiä. (Taivassalo 2018, 2). Kasvistossamme on sekä mantereiseen että mereiseen ilmastoon sopeutuneita kasvilajeja. (Kojola 2018, 9). Koostuuhan pitkän mallinen kaunis kotomaamme sekä pitkästä merenrantarannikoista, että sisämaan mantereisista osista.

Suomen metsät kuuluvat melkein pä kokonaan pohjoiseen havumetsävyöhykkeeseen. (Tiainen 2011, 17). Se tarkoittaa käytännössä sitä, että kasvillisuus on havupuuvältaista. Harvaan asutussa Suomessa metsää on Metlan (2017) vuosina 2004-2008 teettämän tutkimuksen mukaan 22,1 hehtaaria eli arviolta noin neljä hehtaaria jokaista suomalaista kohti. (Taivassalo 2018, 3).

Suomen metsistä vain yksi prosentti on lehtoa, mutta se on kuitenkin metsäpuutarhojen esikuva. (Räty ja Marttinen 2014, 79). Metsäpuutarha voidaan perustaa kotimaisin aineksin suosimalla alkuperäisiä luonnonkasveja. Metsäpuutarhalla tarkoitetaan puutarhaa, joka on tehty metsään tai pellolle. (Kojola 2018, 25) Jälkimmäisen toteuttamiseen on mennyt paljon aikaa ja siinä on silloin käytetty nopeasti kasvavien puiden taimia. (Kojola 2018, 25).

Usein ihmisillä on tarve tavallaan siistiä metsää, mikä tarkoittaa sitä, että hoidettua metsää pidetään jonkinlaisena kauneusihanteena. Luonto on kaunis, kun hakkuujätteet ovat jo maatuneet näkymättömiin ja kannot sammaloituneet. Tähän perustuu luonnontilaisen metsän ihannointi virkistysalueena.

Kaikkein suosituimpia luonnonvaraisista kasveistamme ovat puut ja viheralueilla käytetään myös joitain luonnonvaraisia pensaita, mutta luonnonvaraisia varpuja ja ruohovartisias kasveja käytetään huomattavasti vähemmän. (Alanko 1996, 63).

Suomen yleisin maalaji on moreeni ja maaperän ominaisuudet määrittelevät sen, mitä kasveja alueelle sopii.

Kasviyhdykunnan sisäisellä diversiteetillä eli monimuotoisuudella on suuri merkitys siihen, miten yhteisö selviytyy. (Taivassalo 2018, 3). Vakiintuneita luonnonkasveja on maassamme laskettu olevan yhteensä vajaa 1300 lajia, joista alkuperäisiä ja muinaistulokkaita on arviolta 1110 lajia. (Kivi 1991, 7).

Kuva 2. Päivänkakkara. Pudasjärvi, Jonku, Saijala.

3.2 Vieraslajien problematiikka

Luonnonkasveiksi voidaan kuitenkin kutsua monia sellaisiakin lajeja, jotka eivät suoranaisesti kuulu alkuperäiskasvillisuuteemme. (Rasimus 1996, 11). Kasvin ei varsinaisesti tarvitse olla alkuperäinen, jotta se voisi olla luonnonkasvi. Osa luonnossamme kasvavista kasveista on ulkomaista alkuperää. Ne ovat niitä vierasta alkuperää olevia kasveja, jotka ovat villiintyneet osaksi luontoamme. Nämä kasvit voidaan luokitella tulokaslajeiksi, vieraslajeiksi tai haitallisiksi vieraslajeiksi.

Suomessa menestyvät hyvin sellaiset ulkomaiset kasvit, jotka ovat peräisin lähestulkoon samanlaisilta ilmastollisilta sekä muita ekologisia olosuhteita mahdollisimman paljon muistuttavilta alueilta. (Kojola 2018, 8). Tällaisia kasveja on olemassa ja toisinaan niitä kutsutaan vieraslajeiksi. Tällöin kyseessä on tulokaslaji, joka valtaa niin voimakkaasti elintilaa, että se on haitallista.

Vieraslajeja, joita ovat esimerkiksi lupiini ja jättiukkonputki, pidetään niiden voimakkaan kasvutavan vuoksi yleisesti vallitsevan käsityksen mukaan uhkana luonnon monimuotoisuudelle, mutta eivät ne välttämättä, tapauksesta riippuen, ole sitä täysin.

Jos kasvien kasvua voitaisiin tavalla tai toisella jotenkin hillitä, ne eivät välttämättä olisi lainkaan uhaksi. Osa vieraslajeista on kuitenkin kasvultaan niin voimakkaita, että niiden pitäminen kurissa on varsin vaivalloista tai niistä on muuta harmia. Ne vähintäänkin vievät kasvutilaa muilta kasveilta. Siitä syystä vieraslajit koetaan uhaksi.

Monet ulkomaista perää olevat luonnonkasvit toimivat meillä puutarhakäytössä perennoina. Niitä on tuotu maahan tahattomasti tai tahallisesti. Luonnonkasveja ne ovat siitä syystä, että ne kuuluvat jossakin päin maailmaa alkuperäiseen luontoon, eivätkä ole nimilajikkeita tai muuten jalostettuja. (Rasimus 1996, 11). Luonnon monimuotoisuutta ne eivät varsinaisesti olemassaolollaan lisää, vaan enemmänkin köyhdyttävät sitä valtaamalla elintilaa toisilta.

Tulokaskasvit ovat usein saapuneet maahan kaupunkien satamien kautta ja niitä tavataan edelleenkin monesti satamien ja rautateiden läheisyydessä, minkä vuoksi tulokaslajeja saatetaan pitää enemmän kaupunkilajistoon kuuluvina. (Tolvanen 2002, 8-9). Tästä huolimatta niitä voi esiintyä myös kaupunkien ulkopuolella.

Vieraslajit ovat joko ihmisen tahallisella tai tahattomalla myötävaikutuksella ylittäneet niiden luontaiset leviämisrajat, kuten mantereiden tai meren. Vieraslajeina pidetään yleensä sellaisia lajeja, jotka katsotaan syystä tai toisesta vahingollisiksi elinympäristölleen.

Jos alueita ei hoideta, niistä tulee herkästi vieraslajien kasvupaikkoja. Osan ongelmasta on aiheuttanut vastuuton kasvijätteen käsittely. Vieraslajit ovat pääasiassa muodostuneet ongelmaksi vasta 1950-luvulta lähtien, sillä silloin liikenne, ihmisten liikkuminen ja kansainvälinen kauppa lisääntyivät voimakkaasti. (Hallikainen 2013, 9).

Tulokaslajeja on saapumisajankohdan mukaan kahta tyyppiä. Tulokkaat voidaan jakaa saapumisajan mukaan muinaistulokkaksiin ja uustulokkaksiin, joista muinaistulokkaat ovat saapuneet jo esihistoriallisella ajalla ja uustulokkaiden on voitu päätellä saapuneen vasta viime vuosisatojen aikana. (Kivi 1991, 6).

1600-luvun alkupuolta on pidetty näiden kahden ryhmän välisenä aikarajana. (Kivi 1991, 6) Milloin siis kasvi saa kansalaisuuden vai onko se aina vieraslaji? Sekä muinais- että uustulokkaina saapuneet kasvit ovat vakiintuneet maamme luontoon. (Kivi 1991, 7). Näin ollen niiden voisi jo katsoa olevan suomen kansalaisia.

Vieraslajien leviämistä on ihmisen toimesta haluttu kontrolloida ja jopa rajoittaa sekä jopa täysin tuhota vieraslajeja. Kansainvälisissä sopimuksissa, kuten maailmanlaajuisessa bioversiteettisopimuksessa vaaditaan valtioilta kansallista vieraslajistrategiaa. (Hallikainen 2013, 6). Vieraslajien leviämisen taustalla vaikuttaa myös ilmastonmuutoksen kehittyminen. Ilmastonmuutos voi edetessään suosia sellaisia lajeja, jotka leviävät kasvupaikassaan nopeasti ja sietävät monenlaisia ilmasto-olosuhteita. (Hallikainen 2013, 11).

Tutkijat epäilevät myös, että vieraslajit hyötyvät hiilidioksidipitoisuuden noususta ja typpilaskeumista ja ilmastonmuutos voi myös heikentää alkuperäisten lajien menestymistä, jotka ovat evoluution tuloksena mukautuneet juuri tietynlaisina oleviin ilmasto-oloihin. (Hallikainen 2013, 11) Kasveille olisi parasta, jos ne kykenisivät muuttumaan ilmaston ja kasvuolosuhteiden muuttuessa toisenlaisiksi, mutta kaikilta tämä ei kuitenkaan valitettavasti onnistu.

Ihmisen toimintakin, kuten rakentaminen, vaikuttaa vieraslajien leviämisen taustalla. Vieraslajien leviämistä edistää lisää myös se, että maapallostasta aina vain yhä suurempi osa on ihmistoiminnan piirissä. (Hallikainen 2013, 11).

Kuva 3. Villiintynyt lupiini, Pudasjärvi, Jonku, Saijala.

4 MENETELMÄT

Tutkimusaineistoksi on valittu kaksi viheralan ammattilehteä, Viherympäristö ja Puutarha&Kauppa. Nämä kaksi lehteä valikoituivat kohteeksi, koska niitä pidetään alan ammattilehtinä. Alalla ilmestyy toki muitakin lehtiä, mutta nämä ovat suunnattuja enemmänkin puutarhakuluttajille. Puutarha on yleisnimike, jonka alla viherala on, mutta nykyään jakoa puutarha pidetään jo omana sektorina ja viheralaa omanaan.

Viherympäristö on näyte viheralan ammattilehdestä ja Puutarha&kauppa -lehti taas näyte puutarha-alan ammattilehdestä. Näistä Viherympäristö-lehti on profiloitunut enemmän viherpuolelle ja Puutarha&Kauppa-lehti puutarhapuolelle.

Viherympäristölehti on viheralalla julkaistava lehti, joka profiloi itsensä ympäristösuunnittelun, rakentamisen ja hoidon ammattilehdeksi. Se ilmestyy kuusi kertaa vuodessa ja sen lisäksi julkaistaan vuosittain maaliskuulla viheralan kattavin osoite- ja hankintahakemisto Vihreä Kirja. Vi-

herympäristölehteä julkaisee Puutarhaliitto ry ja Viherympäristöliitto ry. Lehti perustettiin vuonna 1992.

Puutarha&Kauppalehti on puutarha-alan uutis- ja ammattilehti, joka ilmestyy joka toinen viikko, kesällä kerran kuukaudessa. Vuodessa ilmestyy yhteensä 20 numeroa. Lehti syntyi Puutarha- ja Puutarha-uutiset lehtien yhdistyessä vuonna 1997, mutta sen edeltäjälehtien historia ulottuu kuitenkin yli sadan vuoden taakse. Lehden julkaisijoina toimivat Puutarhaliitto ry ja Kauppapuutarhaliitto ry.

4.1 Menetelmänä sisällön erittely

Tässä opinnäytetyössäni näihin kahteen alan ammattilehtiin kohdistamani menetelmät ovat media-analyysin puolelta ja kyseessä oli sisällön erittely.

Sisällön erittelyssä tutkimuksen kohteena on se, mitä teksti esittää, miten se kuvaa maailmaa tai millaisia asenteita se välittää ja sisällön erittelyn avulla voidaan esimerkiksi luokitella ja laskea tekstin sisältämiä aiheita, asenteita, mielipiteitä tai siinä esiintyviä toimijoita ja näiden välisiä suhteita. (Väliaverron 1998, 15).

Sisällön erittely sidotaan löyhästi sisällön erittely –teoriaan ja sisällön erittelyssä käytetään nykyään paljon itse rakennettuja metodeja, joten yhden oikean metodin löytäminen on lähestulkoon mahdotonta. (Viista 2011, 31). Myös muut aiheita sivuavat tutkimukset huomioidaan. Menetelmän avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset laajempaan kontekstiin ja aiheita koskeviin muihin tutkimuksiin. (Parkkinen 2013, 15).

Tekstin vertaaminen aiemmin luotuun teoreettiseen viitekehykseen vaikuttaa siihen, mitä tekstistä halutaan lopulta löytää ja tekstistä joudutaan myös tekemään tulkintoja, joten sisällön erittelystä tehtävät johtopäätökset eivät ole yksiselitteisiä. (Viista 2011, 31). Tekstin lukeminen vaatii sitä, että sitä on myös voitava tulkita eri tavoin ja menetelmin.

Tässä työssä sisällön erittely -menetelmällä keskitytään tutkimaan, millaista sisältöä nämä kaksi viheralan ammattilehteä, Viherympäristö ja Puutarha&Kauppa tuottavat silloin, kun aiheena on monimuotoinen ympäristö. Pääpaino on siinä, miten ja mitä ja miten monimuotoisista istutuksista lehdissä kirjoitetaan, mutta etäisestikin asiaa sivuavat artikkelit huomioidaan. Sisältö on muuttunut eri vuosikerroissa jonkin verran ja monimuotoisuudesta kirjoitetaan nykyään enemmän, kuin aiempina vuosina.

Lehtien tarjoamaa tietoa tarkastellaan, jotta saadaan käsitys siitä, onko lehtiä lukeville puutarhakuluttajalle ja alan ammattilaisille tarjolla tar-

peeksi tietoa monimuotoisista istutuksista ja samalla myös luonnonkasvien käytöstä viherrakentamisessa, vai pitäisikö sitä tarjoilla lisää vai olisiko tarpeen parantaa artikkelien sisällön laatua.

Tarkastelussa huomioidaan lehdissä julkaistujen artikkelien pääotsikot, väliotsikot ja ingressit. Jos artikkeli niiden osalta edes viittaa monimuotoisiin istutuksiin tai johonkin mikä voisi olla lähellä aihetta, artikkeli siirtyy tarkempaan erittelyyn.

4.2 Sisällön erittelyn asteikot

Sisällön erittelyssä käytettävänäni on ollut neliportainen asteikko, jonka mukaisesti lehden sisältö sitten pisteytetään. Asteikko on ollut aiemmin käytössä Tuuli Viistan tekemässä opinnäytetyössä.

Näiden kahden lehden sisällön pisteytyksessä huomioin kyseessä olevan aiheen käsittelyn, tiedon oikeellisuuden ja havainnollisuuden sekä tiedon hyödynnettävyyden viherrakentamisessa.

0	Artikkelien pääotsikot, väliotsikot tai ingressit nostavat kyllä artikkelin nopeasti pikaisella silmäyksellä mukaan tarkempaan erittelyyn, mutta sisältötasolla artikkeli ei ollenkaan viittaa aiheisiin tai sisältö ei tästä nouse asteikolla tasolle yksi. (Viista 2011, 33).
1	Aihetta on käsitelty vain vähän ja sekin suppeasti. Esitetty tieto on pelkkää yleistietoa. Tieto on osittain puutteellista ja vielä jäsentymätöntä. Havainnollistavaa materiaalia ei ole käytetty ollenkaan tai se on aiheen kannalta puutteellista. Esitetyillä tiedoilla tämän aiheen hyödynnettävyys käytännön elämään on vaikeaa. (Viista 2011, 33).
2	Aihetta on käsitelty hyvin ja esitetty tieto on myös alan ammattitasoista tietoa. Tieto on oikeaa ja se on samalla esitetty selkeästi. Havainnollistavaa materiaalia on käytetty mahdollisimman paljon, kuten esimerkiksi kuvia, ja se myös tukee esitettyä. Tieto on hyödynnettävissä aihetta koskevassa laajuudessaan. (Viista 2011, 33).
3	Aihetta on käsitelty monipuolisesti ja aihe on samalla myös yhdistetty muihin

	aiheisiin sujuvasti. Esitetty tieto on kor- keaa ammattitason tietoa tai vähintään- kin lähellä sitä. Tieto on myös oikeaa ja se on esitetty selkeästi. Havainnollista- vaa materiaalia on käytetty tekstissä monipuolisesti. Tieto on hyödynnettä- vissä käytäntöön ja neuvoja sovelluk- seen on esitetty. (Viista 2011, 33).
--	---

4.3 Toteutus

Aineiston keruu aloitettiin kartoittamalla Hämeen ammattikorkeakoulun Lepaan kirjaston valikoimaa. Sekä Viherystö- että Puutarha&Kauppa-lehdestä oli saatavilla kaikki numerot ensi julkaisusta saakka. Puutarha&Kauppa-lehteä on julkaistu vuodesta 1997 asti ja Viherystö-lehteä vuodesta 1993.

Toteutin projektiani ensin silmäilemällä ja selailemalla pintapuolisesti ot-
sikoita lukematta itse artikkeleja. Tällä pintapuolisella silmäilylläni pyrin
löytämään ensin ne artikkelit, jotka vaikuttivat nopeasti katseltuna olevan
työni kannalta olennaisia. Sen jälkeen luin opinnäytetyöhön valikoimani
artikkelit täsmälleen yhtä pintapuolisesti vielä kerran lävitse keskittymät-
tä niihin mitenkään sen kummemmin. Kävin lehtiä läpi vuosi kerrallaan
aloittaen uudemmassa ja edeten kohti vanhempia lehtiä.

Kirjasin artikkeleiden tiedot ylös excel-taulukoon. Kirjaamisen jälkeen
luin artikkelit lävitse tarkemmin ja syvennyin hieman paremmin niiden si-
sältöön minkä jälkeen hyväksyin tai hylkäsin lehtiä. Aineistoon hyväksyt-
tiin kaikki vähänkään asiaa sivuavat artikkelit ja jutut.

Sen jälkeen tein artikkeleista vielä omat taulukot tämän opinnäytetyön
liitteeksi. Materiaalista kerättiin taulukkomaiseen muotoon tiedot siitä,
mistä numeroista oli kyse, kuka oli kirjoittaja ja minkä nimisiä artikkelit
olivat sekä eriteltiin artikkelien sisältöä.

Lopuksi luin artikkelit vielä kerran entistä tarkemmin lävitse keskittyen
niihin kokonaisuutena ja aloin kirjoittamaan niiden sisällöstä erittelyä tä-
hän opinnäytetyöhön.

5 TULOKSET

Tutkimuksen aikana käytiin läpi kaikki saatavilla olevat lehdet Lepaan kir-
jastosta, jossa oli saatavilla myös kaikki vuosikerrat. Artikkeleja, jotka
näistä kahdesta alan ammattilehdestä kelpuutin mukaan, löytyi yhteensä
kaksikymmentäviisi kappaletta.

Kymmenen Viherympäristö-lehden artikkeleista käsitteli itse asiaa eli monimuotoisuutta viheralueilla. Yksi Viherympäristö-lehden artikkeli käsitteli kaupungistumista, kaksi koski ilmastonmuutosta, kolme koski niittyjä, kaksi artikkelia koski luonnonkasveja yleisesti ottaen ja neljä artikkeleita koski vieraslajeja.

Kaksi Puutarha&Kauppa-lehden artikkeleista käsitteli itse asiaa eli monimuotoisuutta viheralueilla. Yksi Puutarha & Kauppa-lehden artikkeleista koski vieraslajeja ja yksi koski luonnonkasvien käyttöä perennoina. Yksi lehden artikkeleista oli tavallinen henkilöhaastattelu.

Lopputuloksena oli se, että Viherympäristö-lehdestä löytyi monimuotoisista istutuksista sekä niihin liittyvistä aiheista paljon enemmän tietoa, kuin Puutarha & kauppa-lehdestä. Otin mukaan tarkasteltavakseni myös artikkeleita, jotka vain sivusivat opinnäytetyöni aihetta. Opinnäytetyöni loppupuolella on liitteissä taulukkomuotoiset kaaviot lehdistä, artikkeleista ja niiden saamista arvioinneista.

Ajallisesti viherympäristö-lehti näyttää myös heränneen hiukan aiemmin aiheeseen. Ensimmäinen asiaa käsitellyt artikkeli on kirjoitettu monta vuotta aikaisemmin kuin samantapainen artikkeli Puutarha&Kauppa-lehdessä. Asiaa koskevien artikkelien määrä näyttää myös lisääntyneen Viherympäristö-lehdessä kaksituhattaluvulle tultaessa.

Suurin osa niistä artikkeleista, joita kävin lävitse, sai arvioinnissa numeron kaksi. Tämä siis tarkoitti sitä, että aihetta on käsitelty hyvin ja artikkeli on ammattitasolla. Ei siis läheskään aina paras mahdollinen, mutta toiseksi paras numero kuitenkin.

Tämän tekemäni erittelyn perusteella lehdistön sisällössä vaikuttaisi kuitenkin olevan olemassa selkeä tietoaaukko, jonka perusteella lehtien olisi syytä kirjoittaa lisää yleistä tietoa monimuotoisista istutuksista. Artikkelit tai kaksi kerran vuodessa olisi hyvä lisä aihealuetta käsittelevien juttujen joukkoon.

Menetelmässä voi olla heikkouksia ja virhetulkintoihin on mahdollisuus. Tämä on kuitenkin vain yhden ihmisen näkökulmasta tehty tulkinta tästä aihealueesta.

5.1 Monimuotoisuus viher- ja puutarha alan ammattilehdissä

Viherympäristö-lehdessä luonnonkasveja ja monimuotoisia istutuksia on käsitelty jonkin verran, mutta ei kuitenkaan kokonaisuudessaan mahdollisimman suuria määriä. Osa huomaamistani artikkeleista koski pelkästään vieraslajeja, osa käsitteli monimuotoisuutta yleisemmin, mutta joukkoon mahtui etäisestikin aihetta sivuavia artikkeleita.

Puutarha&Kauppa-lehti saa huonot pisteet monimuotoisuuden esiin tuomisessa, koska lehdessä aihealuetta ei juurikaan huomioida. Luonnonkasvien käyttöä istutuksissa ja istutusten mahdollista monimuotoisuutta ei lehdessä juurikaan käsitellä. Aihetta koskevien artikkeleiden määrä ei ole kovin suuri pääteltynä siitä määrästä mitä silmiini osui käydessäni lävitse lehtiä.

Puutarha-alan lehtien sisältö on kuitenkin laaja-alainen, joten on toisaalta ymmärrettävää, etteivät monimuotoiset istutukset ole joka lehdessä esillä kovin laajassa mittakaavassa. Se, että artikkeleja joutui etsimään, kertoo kuitenkin siitä, että ehkä ammattialan mediassa ei olla vielä aivan perillä siitä, mihin suuntaan ympäristömme ja viheralueet näyttävät olevan kehittymässä.

Onhan monimuotoinen ympäristö vain yksi aihe muiden joukossa, eikä ole sinällään varsinaisesti mitään syytä kirjoittaa siitä enempää, kuin muistakaan aiheita, vaikka yhteiskunta ja asenteet monimuotoisuutta kohtaan varmasti ovatkin jossain määrin muutoksessa. Toisaalta luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on huolestuttava kehityssuunta, eikä olisi haitaksi pitää aihetta esillä.

5.2 Analyysi monimuotoisuutta koskevien artikkelien sisällöstä

Viherympäristö-lehden artikkeleista kaksitoista käsittelevät varsin hyvin luonnon ja viheralueiden monimuotoisuutta. Muut artikkelit, joita oli yhteensä kaksitoista, sivuavat aihetta etäisesti.

1. 1/18	Viherympäristö-lehden artikkeli <i>Kestävän kehityksen edistämistä Ruotsissa ja Tanskassa</i> kuvailee sitä, kuinka näissä maissa ollaan edistytty kestävän kehityksen poluilla. Se kertoo Ruotsin maatalousyliopiston vetämästä hankkeesta nimeltään Hållbar grönnyteskötsel.
2. 4/17	Viherympäristö-lehden <i>Monimuotoisuusturvaa lainsuojattomille lajeille, ekosysteemihotelli täydentää nykyistä sääntelyä ja käytäntöä</i> -artikkeli kertoo Raseporiin perustetusta paahdeympäristön laji- ja ekosysteemihotellista. Raaseporissa toimintaa tehdään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
3. 5/16	Viherympäristö-lehden artikkeli <i>Kestävä ympäristö- Ilvesvuoren teollisuusalue, KESY:n mukaista teollisuusalueen rakentamista Nurmijärvellä</i> koskee nimensä mukaisesti Ilvesvuoren rakentamista ja sitä missä määrin tämä on ollut KESY:n mu-

	kaista.
4. 2/16	Viherympäristö-lehden <i>Rikasta luontoa viheralueilla</i> -artikkeli on yleisluontoinen katsaus viheralueiden luontoon. Artikke- lissa huomioidaan kaupungistumisen lisääntyvä kehitys.
5. 5/15	Viherympäristö-lehden artikkeli- <i>Kestävä kehitys- kestävä kehitys ja vihreä kau- punki?</i> kertoo Sustainable City Life- konferenssista, joka pidettiin Lahdessa 2015. Konferenssin sisältö pyöri kestävän kehityksen ja esteettisen näkökulman ympäri.
6. 4/14	Viherympäristö-lehden <i>Kestävä kehitys haastaa kaupunkisuunnittelun- kestävä kehitys haastaa uusiin kaupunkiratkai- suihin</i> -artikkeli kertoo Herbert Dreiseitlin pääkaupunkiseudulla pitämästä luen- nosta. Herbert Dreiselt on saksalainen kan- sainvälisesti tunnettu maisema- arkkitehti, kaupunkisuunnittelija ja ku- vanveistäjä.
7. 1/08	Viherympäristö-lehden kolumni- <i>Kaiva- taan kovasti tietoa ekologisesta raken- tamisesta</i> kertoo kirjoittajansa Esko Al- min näkemyksistä. Alm ehdottaa raken- nettavaksi tietokeskusta, joka toimisi eräänlaisena mallipuutarhana, jonne olisi koottu tietämystä ja taitoa aiheesta.
8. 2/06	Viherympäristö-lehden mielipide- <i>Näkö- kulmia kestäväan kehitykseen, viherra- kentamisen etiikkaa aloittelijoille</i> on yleisluontoinen katsaus siitä, millaista voisi olla viherrakentamisen etiikka. Toi- saalta artikkeli hiukan kyseenalaistaa kestävän kehityksen olemassaoloa ja sitä, kuinka se voisi näkyä viheralalla, kysymäl- lä tätä asiaa.
9. 2/95	Viherympäristö-lehden <i>Ovatko luontoko- kemukset välttämättömiä?</i> - artikkeli koskee ”Villiintynyt kaupunki” luontodo- kumenttielokuvaa ja sen käsikirjoittajien näkemyksiä. Dokumentin tekijät vaativat rakennettavaksi luonnonmukaisia viher- alueita, jotka olisivat alkuperäisten viher- alueiden kaltaisia.

10. 3/00	Viherympäristö-lehden <i>Taajamien viheralueet- Ihmisen ja luonnon vuoropuhelun paikkoja</i> -artikkeli kertoo vihervuodesta 2000. Tänä vuonna perustettiin aihetta koskeva työryhmä, jonka ykkösteemaksi nousi viheralueiden hoidon tarpeet ja tavat.
11. 3/00	Viherympäristö-lehden artikkeli- <i>Puistometsän hoidolla monimuotoisuutta</i> on yleisluotoinen katsaus puistometsien hoitoon ja siihen, kuinka sen kautta voidaan turvata myös luonnon monimuotoisuutta. Artikkelin kertoo metsien luonnon-tilaisuudesta ja siitä, kuinka se vaikuttaa monimuotoisuuteen.
12. 2/95	Viherympäristö-lehden <i>Monimuotoisuus viheralalla- monimuotoisuuden haasteet</i> -artikkeli koskee luonnon monimuotoisuutta vihervuoden teemana. Tuona vuonna Viherympäristöliitto laati aiheesta luonnon Lepaalle puutarhatekniikan näyttelyyn.

Puutarha&Kauppa-lehden artikkeleista kaksi, *Luonnon monimuotoisuus yhä tärkeämpää viherrakentamisessa- lisää lumoa viheralueille* ja artikkeli *Monimuotoisuus nosteessa viheralueilla* käsittelevät onnistuneesti luonnon monimuotoisuutta.

1. 18/15	Puutarha&Kauppa-lehden artikkeli <i>Luonnon monimuotoisuus yhä tärkeämpää viherrakentamisessa- lisää lumoa viheralueille</i> käsittelee vihervuoden 2016 teemaa, joka on kestävä vihertuotanto. Artikkelin on yleisluotoinen katsaus aiheeseen, mutta siitä kuitenkin selviää hyvin mistä on kyse. Artikkelin lopussa on hieno laatikko, jossa kerrotaan käytännöllisesti siitä millainen on monimuotoinen viheralue.
2. 4/15	Puutarha&Kauppa-lehden artikkeli <i>Monimuotoisuus nosteessa viheralueilla</i> kertoo Tampereella pidettyjen viherpäivien teemasta, eikä ole kovin pitkä, vaan enemmänkin tiivis katsaus aiheeseen.

5.3 Analyysi aihetta läheisesti sivuavista artikkeleista

Viherympäristö-lehdestä löytyi kolmetoista opinnäytetyöni aihetta sivuaavaa artikkelia.

1. 1/18	Viherympäristö-lehden artikkeli <i>Lontoon ekskursio osa II, Ihmisen palauttama luonto ympäristökasvatuksen ympäristönä</i> on kuvaus matkasta, jossa Helsingin kaupungin kasviryhmä ja kaksi LUKEn tutkijaa tutustuivat Lontoossa biotooppiin suunnitteluun ja ihmisten tekemiin kosteikkoihin.
2. 2/17	Viherympäristö-lehden <i>Kaupunkiluonto-luonto kaupungissa, kaupunki luonnossa</i> -artikkeli kertoo Kansainvälisestä soveltavan instituutin seminaarista, joka pidettiin Lahdessa 2016. Kyseessä on yleisluontoinen katsaus aiheesta nimeltä kaupungistuminen.
3. 1/17	Viherympäristö-lehden artikkeli- <i>Vaarallinen jättiputki –ykkösvihollinen</i> kertoo siitä, millaista on jättiputken torjunta.
4. 4/14	Viherympäristö-lehden <i>Vieraslajien yleisyys selvitetty</i> - artikkeli koskee tutkimushanketta, jossa on selvitetty vieraslajien levinnäisyyttä ja torjuntakeinoja. Kyseessä on ollut seitsemän yhteistyötahon hanke suomen alueella.
5. 4/11	Viherympäristö-lehden artikkeli- <i>Vieraslajit- vieraslajistrategia näkyy viheralalla</i> kertoo siitä, miten kansallinen vieraslajistrategia on viheralueilla toiminut. Artikkelissa kuitenkin huomioidaan se, että vieraslajeja voidaan edelleen istuttaa sellaisiin paikkoihin, jossa lajeilla ei ole leviämisvaaraa. Kasvejahan ei ole asetettu käyttökieltoon.
6. 5/11	Viherympäristö-lehden <i>Jättipalsamin torjunta- jättipalsamin torjunta on kestävyysslaji</i> -artikkeli on yleisluontoinen katsaus siihen, kuinka jättipalsamia voidaan torjua. Artikkelissa huomioidaan se, että peli jättipalsamia vastaan olla todennäköisesti jo hävitty. Se siis on turhaa ja pitäisi keskittyä jättiputkeen.

7. 2/16	Viherympäristö-lehden artikkeli- <i>Niittykasvien kylvötiheys- luonnonkasvien käyttökokeiden nykynäkymiä</i> kertoo siitä, kuinka niittykasvien kylvötiheyttä on tutkittu. Tutkimusta on tehty Jokioisilla MTT:n peltolaitumella ja Espoossa Hagalundin kartanon mailla.
8. 2/01	Viherympäristö-lehden <i>Kotimaisten niitykukkien tuotannosta- kotimaisia niitykukkia viheralueille, ammattituottajien näkökulma-</i> artikkeli koskee AhonAlkuyhdistystä ja sen toimintaa eli massalajien tuottamista viheralueille. AhonAlun toimialueena on koko suomi ja keskuspaikkana toimii Jyväskylä.
9. 4/12	Viherympäristö-lehden <i>Tampere hoitaa niittyjään</i> -artikkeli kertoo siitä, kuinka Tampereen kaupunki on kartoittanut B-alueitaan vuosina 2010-2011 ja siitä kuinka näitä alueita on nyt tarkoitus lähteä hoitamaan.
10. 3/05	Viherympäristö-lehden artikkeli- <i>Kasvit-luonnonkasvit tarjoavat kestäviä ja edullisia vaihtoehtoja tieympäristöön</i> koskee siemenkasvituotantoa, jota on tutkittu Laukaalla tutkimus- ja valiotaimiasemalla vuosina 1994-1997 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimesta. Tämän seurauksena maahan syntyi näiden kasvien siementuotantoon erikoistuneita viljelijäryhmiä, jonka seurauksena kotimaisten luonnonkasvien siementen saatavuus parani.
11. 2/06	Viherympäristö-lehden <i>Perennat- luonnonkasviperennat-</i> artikkeli on yleisluontoinen katsaus siihen millaisia luonnonkasviperennoja voi olla olemassa. Artikkelissa todetaan se, että kotomaiset luonnonkasvimme ovat jääneet vähemmälle huomiolle ja kerrotaan, kuinka luonnonkasveja voidaan hyödyntää istutuksissa.
12. 1/17	Viherympäristö-lehden artikkeli <i>Ilmastomuutos- vuoristojen ekosysteemit murroksessa</i> koskee Ranskan alppien ja pyrenee-vuoriston aluetta. Pyrenee vuo-

	ristossa on ilmaston lämpenemistä seuraava tutkimuslaitos.
13. 5/15	Viherympäristö-lehden <i>Ilmaston muutokseen viheralueilla pakko varautua</i> -artikkeli on yleisluontoinen katsaus ilmastomuutoksen etenemisestä ja sen vaikutuksesta viheralueisiin.

Puutarha & Kauppa-lehdestä löytyi kolme opinnäytetyöni aihetta sivuavaa artikkelia.

1. 17/13	Puutarha&Kauppa-lehden <i>Vieraskasvitorjunta voi onnistua</i> -artikkelissa kerrottiin Pirkanmaalla toimivasta hankkeesta nimeltä Karkulaiset kuriin, joka on hanke, jonka tavoitteena on puutarhakarkulaisten kasvun hillitseminen.
2. 22/08	Puutarha&Kauppa-lehden <i>Puutarhurista luonnontarhuriksi</i> artikkeli on henkilöhaastattelu Helsingin kaupungin rakennusvirastossa työskentelevästä Jukka Toivosesta, jonka tehtäviin ja mielialoihin kuuluu luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen.
3. 38/01	Puutarha&Kauppa-lehden artikkeli <i>Luonnonkasveissa kauniita perennoja</i> kertoo vuoden 1994 luonnonkasvien siemenlisäyshankkeesta. Hankkeessa on ollut ideana kartoittaa perennoiksi sopivia luonnonkasveja ja sen myötä perustettiin yhdistys nimeltään AhonAlku.

Kuva 4. Monimuotoinen viheralue. Puutarha&Kauppa 18/15

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Monimuotoisista istutuksista ja luonnonkasvien käyttämisestä viherrakentamisessa on kirjoitettu vähän. Eniten aihetta on käsitelty erityisesti Pentti Alangon kirjoittamat teksteissä.

Terminä sana monimuotoiset istutukset tuntuu olevan hiukan vieras tai ainakaan se ei vaikuta olevan kovin yleisessä käytössä. Käyttämällä termiä monimuotoiset istutukset hakusanana, ei juurikaan löytynyt tietoa valitsemastani opinnäytetyön aiheesta. Sen sijaan vaihtamalla hakusanaksi dynaamiset istutukset, osumia alkoi löytyä, mutta silloinkin vain jonkin verran.

Työni aihetta ei ole juurikaan aiemmin tutkittu, joten lisätutkimuksille olisi tarvetta. Kelvollista tutkimustietoa ei löydy paljoa. Siitä ainoasta Pro gradu-työstä, jonka löysin, löytyi vain tiivistelmä. Opinnäytetöitä, joissa aihetta sivuttiin tavalla tai toisella, löytyi muutama. Lisätutkimuksille olisi epäilemättä tarvetta.

Kohteekseni valitsemieni Viherympäristö ja Puutarha & Kauppa-lehdistä löytyneiden artikkelien määrä oli näiden kahden lehden osalta myös vähäinen. Olisin odottanut, että nykyaikana olisi löytynyt enemmän lehtiin kirjoitettua tietoa aiheesta monimuotoinen ympäristö ja monimuotoiset istutukset, varsinkin, kun kyseessä oli viheralan ammattilehtinä pidetyt Viherympäristö ja Puutarha&Kauppa lehdet.

Lehtiartikkelien sisältö sen sijaan oli yleisesti ottaen varsin tasokas silloin, kun monimuotoinen ympäristö vain oli valikoitunut aiheeksi. Kovin huonoja pisteitä ei ollut tarvetta jaella itse artikkelien sisällöstä. Juttujen sisältö vaihteli jossain määrin ja mukaan valikoitui myös sellaisia artikkeleja, jotka sivusivat aihetta vain etäisesti.

Menetelmänä sisällön erittely oli toimiva ratkaisu tämän kaltaisessa opinnäytetyössä. Menetelmässähän sisältö ratkaisee ja näin tarkastelun kohteeksi valikoituneet ammattilehdet saivat osakseen tasavertaista kohtelua.

Aiheeni on viheralalle tärkeä, koska alallamme tarvitaan lisää tietoa monimuotoisista istutuksista ja luonnon monimuotoisuuden kunnioittamisesta. Ei voida olettaa, että ihmisillä olisi aina aikaa tai mahdollisuuksia lukea. Siitä huolimatta luonnon monimuotoisuudesta on tärkeää kirjoittaa, koska se on yksi keino muokata asenteita ja lisätä ihmisten tietoisuutta asioista. Viheralan toimijoiden kohdalla tämä on ensiarvoisen tärkeää, koska he tekevät päivittäin työtä luonnon kanssa.

Suomen luonnon köyhtyminen jatkuu. Siltä vaikuttaa, kun katsoo kehitystä. Sen sijaan, että käytettäisiin yksilajisia istutuksia, olisi hyvä käyttää monilajisia. Yksilajisen yhdyskunnan kasvit eivät pysty paikkaamaan muutoksen aiheuttamia tuhoja samalla tavalla kuin, mihin monilajisempi yhdyskunta kykenee. (Taivassalo 2018, 4). Esimerkiksi veden määrän muuttuessa yksilajinen kasvillisuus ei välttämättä pystykään mukautumaan muutokseen ja sen kohtalona on tuhoutua kokonaan. (Taivassalo 2018, 4).

Monilajisessa yhdyskunnassa löytyy epäilemättä aina jokin kasvi, joka pystyy mukautumaan tähän muutokseen ja paikkaamaan tuhoutuneiden kasvien jättämät elintilat itselleen. (Taivassalo 2018, 4). Tämän vuoksi monilajiset istutukset ovat sekä kestävämpiä, että sopeutuvampia muutuviin olosuhteisiin.

Toivoisin, että nimitys rikkakasvi voitaisiin jo ottaa pois käytöstä ja ottaa sen tilalle nimitys luonnonkasvi. Näin ihmisten asenteita saataisiin ehkä muutettua. Maine ja nimitys rikkaruohoina pitää saada riisutuksi pois luonnonkasveilta, koska rikkaruoho jo sanana saa ihmiset asennoitumaan kielteisesti milloin mitäkin kasvia kohtaan. Se on surullista. Olisi ihanteellista, jos sanan rikkakasvi, voisi poistaa käytöstä ja alettaisiin puhumaan vain luonnonkasveista.

Jatkotutkimuksia ajatellen voisi huomioida lisäanalyysin mahdollisuuden esimerkiksi siitä, kuinka artikkelien käsittelemät aihepiirit ovat muuttuneet vuosien myötä ajan kuluessa vai ovatko ne. Senkin voisi huomioida, lisääntyykö aihetta koskevien artikkelien määrä vai pysyykö se samana vuodesta toiseen.

LÄHTEET

Alanko Pentti. (1996) *Luonnonkasvit puutarhassa*. Tammi, Helsinki.

Alanko Pentti. (1996) Artikkelin Luonnonkasvit puutarhassa. Teoksessa *Metsäkukkia. Luonnonkasvit puutarhassa*. Toim. Häyrynen Mikko. Viher- ympäristöliitto, Helsinki.

Alanko Pentti ja Kahila Pirkko. (2004) *Luonnonmukainen puutarha 2004*. Tammi, Helsinki.

Druse Ken ja Roach Margaret. (1994) *The natural habitat garden*. New York, Clarkson Potter cop.

Faehnle Maija. (2009) Artikkelin Asukkaiden kokemuksellinen tieto viher- alueita koskevassa suunnittelussa. Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille*. Toim. Faehnle Maila, Bäcklund Pia ja Laine Markus. Helsingin kaupungin- tietokeskus, Helsinki.

Hallikainen Anu. (2013) *Vieraslajien uhat pohjoiselle viheralalle*. Opinnäy- tetyö, puutarhatalouden koulutusohjelma. Oulun seudun ammattikor- keakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56566/Hallikainen_An_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hirsimäki Jyri. (1985) *Luonnonmukaiset viheralueet ja luonnonkasvit*. Pro gradu-työ. Helsingin yliopisto, Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta. Puutarhatieteen laitos. (Tiivistelmä)

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko ja Sajavaara Paula. (2004) *Tutki ja kirjoita*. Tammi, Helsinki.

Junnola Karoliina. (2017) *Katselmus viherrakentamisessa käytettävistä ekologisista materiaaleista ja menetelmistä*. Opinnäytetyö, maisema- suunnittelun koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123464/Junnola_Karoliina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Karilas, A. (2018). *Dynaamiset kaupunkibiotoopit perennojen suunnittelun mallina Helsingissä*. Diplomityö. Maisema-arkkitehtuurin tutkinto- ohjelma. Aalto-yliopisto.

Kiander, H. (2017). *Kasvillisuuden tehtävät julkisessa ympäristössä*. Opin- näytetyö. Maisemasuunnittelu. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123420/Kiander_Heli.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kivi Tuuli. (1991) *Luonnonkasvit viherrakentamisessa. Osa I.* Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtiosasto, maisemansuunnittelun laboratorio. Otaniemi.

Kojola Virve. (2018) *Luonnonmukainen metsäpuutarha kuivahkossa kangasmetsässä.* Opinnäytetyö, maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/148113/Kojola_Virve.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kreuter Marie-Luise. (1991) *Luomupuutarhanhoito*, edellinen painos nimellä luonnonmukainen puutarha. 1991. WSOY, Helsinki.

Kärkkäinen Arto. Luonnonkasvit viheralueilla seminaari. Puutarha ja tekniikka 94.

Martinsson Karin. (2004) *Linnes blomsterur*. Stockholm.

Parikka Matti. (1917) *Luonnonkasvit kotien kaunistuksena- neuvoja niiden ystäville.* Gummerus, Jyväskylä.

Parkkinen Emilia. (2013) *Viherkattojen merkityksen ja käyttötarkoituksen muutos- viherkatot viheralan mediassa.* Opinnäytetyö, maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65545/Parkkinen_Emilia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pehkonen Pertti. Luonnonkasvit viheralueilla seminaari. Puutarha ja tekniikka 94.

Polunin Oleg. (1972) *The concise flowers of Europe*. London, Oxford University Press.

Rasimus Heino. (1996) Artikkelit Mitä ovat luonnonkasvit? Teoksessa *Metsäkukkia. Luonnonkasvit puutarhassa.* Toim. Häyrynen Mikko. Viherystöpöytäliitto, Helsinki.

Räty Ella ja Marttinen Hanna. (2014) *Suomalainen metsäpuutarha*. WSOY, Helsinki.

Saarinen Auri ja Anna von Freymann. (2016) Kestävä kehitys rakennetussa ympäristössä. SITES- arviointijärjestelmän teemojen toteutuminen Suomessa. Opinnäytetyö, maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/129336/VonFreymann_Anna-Saarinen_Auri.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Taivassalo Emmiina. (2018) *Dynaamisen istutussuunnittelun prosessin kehittäminen*. Opinnäytetyö, maisemasuunnittelun koulutusohjelma, Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/153625/Taivassalo_Emmiina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tiainen Jennica. (2011) *Luonnonmukainen viherrakentaminen: Myyräpuiston suunnitelma*. Opinnäytetyö, ympäristötekniikan koulutusohjelma. Lahden ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36510/Tiainen_Jennica.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tolvanen Mattias. (2002) *Kaupunkiluonto*. WSOY, Helsinki.

Tolvanen Mattias. (2005) *Villi puutarha*. WSOY, Helsinki.

Tyrväinen Liisa ja Korpela Kalevi. (2009) Artikkelin Luonnosta terveyttä onnistuneella kaupunkisuunnittelulla. Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille*. Toim. Faehnle Maija, Bäcklund Pia ja Laine Markus. Helsingin kaupungintietokeskus, Helsinki.

Viista Tuuli. (2011) *Värit ja muodot puutarhassa: kasvipakettityökalun kehittäminen*. Opinnäytetyö, maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 20.1.2019 osoitteesta

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/28419/Viista_Tuuli.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Väliverronen Esa. (1998) Artikkelin Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa *Media analyysi- tekstistä tulkintaan*. Toim. Kantola Anu, Moring Inka ja Väliverronen Esa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus, Helsinki.

Yli-Pelkonen Vesa. (2009) Artikkelin Luontoalueiden ja ekosysteemipalveluiden säilyttäminen kaupunkien kasvaessa ja ilmaston muuttuessa. Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille*. Toim. Faehnle Maija, Bäcklund Pia ja Laine Markus. Helsingin kaupungintietokeskus, Helsinki.

Liite 1

TARKASTELUN KOHDELEHDET

Puutarha & kauppa	18/15
	4/15
	17/13
	22/08
	38/01

Yhteensä 5 lehteä.

Viherympäristö	1/18
	4/17
	2/17
	1/17
	5/16
	2/16
	5/15
	4/14
	4/12
	5/11
	4/11
	1/08
	2/06
	2/01
	3/05
	3/00
	3/98
	2/95

Yhteensä 18 lehteä.

ARTIKKELIEN ARVIOT

Liite 2

Puutarha & kauppa			
0	1	2	3
		18/15	
	4/15		
		17/13	
		22/08	
	38/01		

Viherympäristö			
0	1	2	3
		1/18	
		4/17	
		2/17	
		1/17	
5/16			
		2/16	
			5/15
	4/14		
		4/12	
		5/11	
		4/11	
	1/08		
		2/06	
		3/05	
		3/00	
	2/01		
	3/98		
	2/95		

ARTIKKELIEN KIRJOITTAJAT JA NIMET

Liite 3

Puutarha & kauppa	
18/15	Elina Vuori: Luonnon monimuotoisuus yhä tärkeämpää viherrakentamisessa- Lisää lumoa viheralueille
4/15	Elina Vuori: Monimuotoisuus nosteessa viheralueilla
17/13	Elina Vuori: Vieraskasvitorjunta voi onnistua
22/08	Elina Vuori: Puutarhurista luonnontarhuriksi
38/01	Anna-Marja Vilander: Luonnonkasveissa kauniita perennoja

Viherympäristö	
1/18	<p>Iiris Lettojärvi: Kestävän kehityksen edistämistä Ruotsissa ja Tanskassa.</p> <p>Elina Nummi: Lontoon ekskursio osa II. Ihmisen palauttama luonto ympäristökasvatuksen ympäristönä.</p>
4/17	Eeva Vänskä: Monimuotoisuus- turvaa lainsuojattomille lajeille, ekosysteemihotelli täydentää nykyistä sääntelyä ja käytäntöä
2/17	Tuovi Mutanen: Kaupunkiluonto- luonto kaupungissa, kaupunki luonnossa
1/17	<p>Virpi Latva: Ilmastomuutos- vuoristojen ekosysteemit murroksessa</p> <p>Tero Elsilä: Vaarallinen jättiputki - ykkösvihollinen</p>
5/16	Seppo Närhi: Kestävä ympäristö- Ilvesvuoren teollisuusalue, KESY:n mukaista teollisuusalue rakentamista Nurmijärvellä
2/16	<p>Asko Kukkonen: Niittykasvien kylvötiheys- luonnonkasvien käyttökokeiden nykynäkyviä</p> <p>Nina Nygren: Rikasta luontoa viheralueilla</p>
5/15	<p>Jouko Antere: Ilmaston muutokseen viheralueilla pakko varautua</p> <p>Pekka Virtanen: Kestävä kehitys- kestävä kehitys ja vihreä kaupunki?</p>
4/14	Laura Lundgren: Kestävä kehitys haastaa kaupunkisuunnittelun- kestävä kehitys haas-

	taa uusiin kaupunkiratkaisuihin (Ei kirjoittajaa) Vieraslajien yleisyys selvitetty
4/12	Hannele Partanen: Tampere hoitaa niittyjään
5/11	Kari Aikio: Jättipalsamin torjunta- jättipalsamin torjunta on kestävyyslaji
4/11	Jyri Uimonen: Vieraslajit- vieraslajistrategia näkyy viheralalla
1/08	Esko Alm: Kolumni- kaivataan kovasti tietoa ekologisesta rakentamisesta
2/06	Kaisa Karjalainen: Mieli- näkökulmia kestävään kehitykseen, viherrakentamisen etiikkaa aloittelijoille Asko Kukkonen: Perennat- luonnonkasviperennat
3/05	Asko Kukkonen: Kasvit- luonnonkasvit tarjoavat kestäviä ja edullisia vaihtoehtoja tielympäristöön
2/01	Kaija Virolainen: Kotimaisten niittykukkien tuotannosta- kotimaisia niittykukkia viheralueille, ammattituottajien näkökulma
3/00	Ritva-Liisa Salmi: Taajamien viheralueet- ihmisen ja luonnon vuoropuhelun paikkoja Heikki Kiuru: Puistometsän hoidolla monimuotoisuutta
2/95	Tarja Haaranen: Ovatko luontokokemukset välttämättömiä? Seppo Närhi: Monimuotoisuus viheralalla- monimuotoisuuden haasteet

ARTIKKELIEN SISÄLTÖ

Liite 4

	Puutarha & Kauppa	Viherympäristö
Monimuotoiset istutukset	2	12
Muut lähelle menevät aiheet	3	13